

האחרון בקאריירה העגומה שלו — קבלת הפנים המלכותית שנערכה לו בקאתר. מצרים הפכה ידידתה הגלוויה של ארצות הברית, וחיסלה כמעט כליל כל אחיזה סובייטית בה. סוריה הצטרפה לקו המצרי, אם כי בצורה פחות חותכת. עמוד-התווך של המערך האמריקאי במרחב, פייצל מלך סעודיה, תפס מקום במרכז השורה הראשונה של מנהיגי ערב. מכשיר אמריקאי אחר, המלך חוסיין, יצא מן הנידוי ונתן קבל שוב במישפחה הערבית הלאומית. היגל האמריקאי התנופף שוב מעל לשני ריכוזים אמריקאיים בקאהיר ובדמשק, אחרי שנים ארוכות של ניתוק-יחסים רשמי. וחשוב מכל: הנפט הערבי, שזרימתו אל מכונות המערב הואסה ביום-הכיפורים, זרם שוב במלוא הקצב.

לא היה לקסינג'ר במה להתייבש. תוך כמה חודשים, במאמץ אישי עילאניו וניצול גאוני של המצב, שינה לחלוטין את מעמדה של ארצות-הברית באיזור הבלתי-לייחאסטרטגי הגורלי ביותר בי עולם.

ברית-המעצות סולקה כמעט כליל, מר בלי שהדבר גרם למשבר כלשהו ביחסי מוסקבה-ווישינגטון. ארצות-הברית חזרה ל- כל העמדות שמהן סולקה בעיקבות איול- תו של שר-החוץ אמריקאי גדול אחר, ג'ון פוסטר דאלס.

להתווכח - לדחות - להיכנע

איך קסינג'ר ידע, בסוף תשל"ד, שזהו רק ראשית הדרך. הוא השיג הישגים גדולים מאוד, תמורת נטינה יש- ראלית טהנה מאוד. אך הוא לא יצר מצב יציב חדש.

כדי להחזיק בהישגים אלה, להעמיקם ולהבטיחם, עליו לשמור על תנופת ההת- קדמות לקראת הסדר — כלומר, על תנו- פת הנטינה הישראלית.

פעולתו המזהירה בתשל"ד, יותר משהייתה הישג בפני עצמה, הי- תה הבטחה לקראת העתיד לבוא.

היעדים הערביים לא נשתנו, והם נשמרו בקפדנות עילאית מאז נקבעו על-ידי גמאל עבד-אלנאצר. הם היו שניים: החזרת האדמות שכבשה ישראל במלחמת ששת הימים, והחזרת "הזכויות התוקפות" של העם הפלסטיני.

במהלך השנה התגבשו פרטי היעדים הערביים יותר מאשר אי פעם, בעיקר בהשפעתו של אנוואר אל-סאדאת. הוא מתכוון לשלום רשמי עם ישראל ("סלאם", להבדיל מהתפיסות גמורה, שמהם "סולח"). תמורת שיבת יש- ראל לגבול ה-4 ביוני 1967. אף שהדבר לא נאמר מעולם בפירוש, נראה כי הערבים מוכנים להשלים עם שינויים קלים בקו הגבול, בגקודות-תורפה. אך אין הם מוכנים לוותר לחלוטין על ירושלים.

גם בעיית "הזכויות" הפלסטיניות התבהרה במשך השנה. ברור לחלוטין כי המצרים שואפים להקמת יחידה מדי- נית פלסטינית, שהקמתה תשחרר אותם סוף-סוף מן ההת- חייבות ההיסטורית כלפי העם הפלסטיני. במישחק הפנים- ערבי לא הושגה הכרעה סופית בין מדינה פלסטינית עז- מאית ונפרדת בגדה המערבית וברצועת-עזה, ובין חטיבה פלסטינית המשולבת איכשהו בירדן.

ישראל אמרה לאו ליעד כפול זה, אך לא הצגינה שום תוכנית-שלום ישראלית נגדית. פה ושם הציעה הצעות חלקיות, שהיו כמעט בלתי- רלוונטיות, כגול מרחקם העצום מן המינימום הערבי. המדיניות האמיתית, אם כי הכתית רישמית, של ממשלת-ישראל היא: להיכנע לדחף האמריקאי שזאין ברירה, לדחות את הי- לחץ עד כמה שאפשר.

העמדה האמריקאית לטווח-ארוך לא השתנתה מאז תוכנית-רוג'רס, שהיתה כמעט זהה לעמדה הערבית. אין ספק שבביקוריו בקאהיר ובדמשק בהייר קסינג'ר עמדה זו לערבים. אולם אין לאמריקאים כל עניין להכריח את ישראל, לקבל את העמדה הערבית במכה אחת.

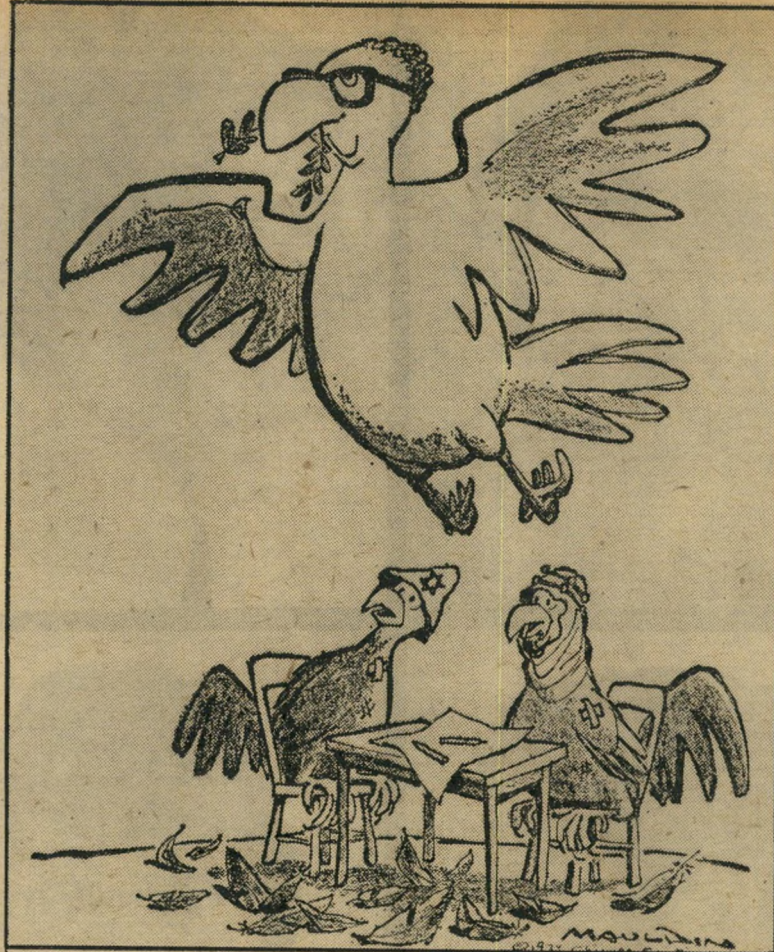
למעשה אומרת ארצות-הברית לעולם הערבי כולו: "אתם צודקים בדרישותיכם, אבל ישראל היא חזקה ועק- שנית. אינכם יכולים לכפות עליה את רצונכם. אתם זקוקים לנו."

"זהו עבודה קשה מאוד, והיא תיקח הרבה זמן. עלינו לכפות על ישראל את הנסיגה, צעד אחרי צעד, שלב אחרי שלב."

"ראיתם איך הצלחנו בכך בשעה שכפינו על ישראל את הפסקת-האש ואת הפרדת-הכוחות. אנו מוכנים להמשיך בדרך זו. אבל יש לנו תנאים."

"אנו רוצים להיות המעצמה הזרה מס' 1 בעולם הערבי. אנו רוצים שתפנו עורר לפוב' ייטים. אנו רוצים שזרם הנפט אלינו ואל בעלות-הבריתנו יימשך בקצב סביר, ובמחיר נסבל."

"אנו רוצים להבטיח את האינטרסים היסודיים של ישראל, כפי שאנו מבינים אותם, וכפי שאנו נקבע אותם."

היונה המעופפת מעל לניצים: שיטת קסינג'ר במרחב *

"אנו רוצים שיווצר כפופו של התהליך מצב יציב של שלום, המבוסס על הגמוניה אמריקאית ויכחזר הסדר ערביי-ישראלי."

"אנו מוכנים לשלב גם את הפלסטינים במצב לגי- טימי חדש זה."

מקל וגזר בכלסטי

העניין הפלסטיני הוא, אולי, המרכיב המסובך ביותר בתוכניתו של קסינג'ר. אולם גם לגביו הוא פועל בקור-רוח, בלי סנטימנטים.

קסינג'ר מודע היטב לחשיבותו המכרעת של העניין הפלסטיני כחומר-נפץ, המסוגל לפוצץ כל הסדר שיווצר במרחב. הוא מבין את הצורך לשלב את הפלסטינים בסדר החדש, כדי להבטיח את יציבותו.

מבחינתו, הבעייה אינה איך להחזיר לפדס' טינים את "זכויותיהם הלגיטימיות", אלא איך לתת גושפנקה פלסטינית דגניטימיות של הי- שלום אשר ייווצר ביוזמת האמריקאים.

בהתאם לכך פעל מן הרגע הראשון. בשעה שנשא עדיין רק בתואר "היועץ לענייני ביטחון לאומי", נפער פער בולט בין משרדו ששכן ליד הבית הלבן, לבין מיש- רדה-החוף, השוכן בפניה אחת של וושינגטון. בעזר שר- ג'ים, ג'וזף סיסקו וחבריהם סירבו להעלות על דעתם פיתרון פלסטיני, והעניקו תמיכה ללא-סייג למלך חוסיין, פיתחו אנשי קרינג'ר קשרים עדינים ראשונים עם אירגוני הפידאיון.

במהלך תשל"ד הפעיק קסינג'ר כלפי הפדס' טינים אותה שיטה שנקט כלפי העולם הער- בי כולו: שיטת המקל והגזר.

למעשה אמר לפלסטינים, במעשיו ובמגעים הסודיים של אנשיו:

"אנחנו מוכנים לעזור לכם להקים מדינה משלכם ב- גדה המערבית וברצועת עזה."

"לא נעזור לכם להשיג את ישראל. אם תדבקו ב- מטרה זו, נמשיך לפעול נגדכם בכל כוחנו."

"גם לא נעזור לכם להקים מדינה שתהיה קובה של המזרח התיכון, כסיס סובייטי, סיני, או סחם אנטי- אמריקאי."

"אם אתם מוכנים להקים מדינה פרו-אמי- ריקאית, תחת שילטון פרו-אמריקאי יציב, אנחנו נעזור לכם בכך, ונכריח את ישראל והמלך חוסיין להסתדר איתכם."

"אם לא, נמשיך לעזור למלך חוסיין ולישראל להלום מישחק."

* קאריקטורה של מולדן בשיקאגו טריביון.

בכס בכוחות משותפים, ולמחוז אתכם בנייהם. במיקרה זה לא יעזרו לכם גם מצרים וסעודיה, השייכים למחנה שלנו. תקום חטיבה פלסטינית פיקטיבית תחת שילטון ירדני."

עמדה אמריקאית זו היא, למעשה, קריי- אה ליסודות המתונים בקרב אירגוני הפי- דאיון לפנות עורף למטרותיהם המוצה- רות, ולהסתדר עם האמריקאים. בסוף תשל"ד כבר היה תהליך זה בעיצומו.

יאסר עראפאת פירסם, לראשונה, קריאה פומבית להידברות גלוויה עם קסינג'ר. בקרב אירגוני הפידאיון התגבשו ניגודים ברורים. באופק מסתמנת מלחמת-אחים בין המתונים והקיצוניים שבקרב הפידאיון. בוועידה הפלסטינית שנערכה בקאהיר ב- חודש יוני, נתקבלה עמדה בזכות הקמת "שילטון" פלסטיני בכל חלק של הארץ שיפונה על-ידי ישראל.

זה אינו מספיק לקסינג'ר. אך הוא יכול היה לקוות כי המשך הלחץ האמריקאי יישא פרי.

הרעיון של הקמת המדינה הי- פלסטינית העצמאית, בתמיכת הי- אמריקאים, שימש כגור. הכוח הי- צבאי המשודב של המלך חוסיין ויצחק רבין שימש כמקל.

קסינג'ר ממתיך בסבלנות עד שהפרי יבשיל.

הזמנה אל השריף

בשבוע האחרון של תשל"ד הוזמן יצחק רבין לווינגטון. לפניו עברה שם סידרה מגוונת של מנהיגים ערביים. שינויי-המיקום אינו מיקרי. קסינג'ר השיג את שלו בסיבובים הראשונים. שוב אין הוא חייב להתרועץ בכל פעם בעצמו מבירה לבירה, לדחוף, להמט, ללחוץ על בני-שיחו עד שהם נופלים מן הרגליים מרוב עייפות גופנית ונפשית.

עכשיו הוא מוזמן אותם אליו, ולא תמיד בצורה המנומסת ביותר. קריאתו לרבין דמתה להזמנה אל השריף.

ראש ממשלת-ישראל בא לשמוע מהי הסצינה הבאה של התסריט האמריקאי, ומהו התפקיד שנקבע לו בה. הוא יוכל להתווכח, לנסות להשפיע, לבקש ארכה. הוא לא יוכל לשנות את התסריט עצמו.

ממדיניותה של ישראל נטי, בשנת תשל"ד, השריף האחרון של עצמאות מעשית. אף כימים השחורים ביותר של המנדט הבריטי, היתה הסוכנות היהודית לארץ-ישראל עצמאית יותר מאשר ממשלת-ישראל בשעה זו.

הסבע שולט בבעלי-חיים באמצעות מערכות כפולות. הוא צייד את הגוף בגורם המדרכך את ריבוי התאים, ובגורם שני העוצר את הריבוי. הוא נטע בחיות רבות יצר תוקפני, יחד עם עכבות חזקות המגבילות את פעור לתו. מערכת כפולה זו מבטיחה ויסות מדויק, יעיל, הדרוש להצלחת הגזע.

ישראל נמצאת כעת במערכת כפולה כזאת. הענק האמי- ריקאי מעניק לה ביד רחבה נשק, כסף, תמיכה מדינית. אולם הענק זה עצמה הופכת את ישראל תלויה באמריקה תלות מוחלטת. הנשק אינו בא בורם חופשי. הורם מבוקר עד לפרטי פרטי. מישלוחי-הנשק באים או מתעכבים על פי תוכנית מדוקדקת. כל נשק נוסף יוצר תלות חדשה בורם של ידע וחלפים. אפילו מערכות המיוצרות על- ידי ישראל עצמה ממשיכות להיות תלויות לגמרי בורם של ידע אמריקאי מעודכן.

הכוח המצטבר בישראל מספיק כדי להוות שוט מאיים על הערבים, אך אין הוא מספיק כדי שישראל תערוך מלחמה על דעת עצמה.

בעזרת התלות הזאת, דוחפת ארצות-הברית את יש- ראל בדרך שהיא מתווה אותה — לא מהר מדי, לא לט מדי, בדיוק על פי הקצב הנקבע בווישינגטון. ישראל נא- לצת למסור את אשר מוכנים האמריקאים לתת לערבים בכל שלב, תמורת הגברת מעמדם במרחב. אבל אמריקה גסה מוכנה להשיג לישראל את אשר מגיע לה, לנת ווישינגטון: הכרה בקיומה, התקדמות לקראת הסדר רשמי, מינימום סביר של ביטחון.

זהו מישחק מסובך מאוד. רק אדם האוחב את המישחק, המאוחב בכוח השילטון, הבוטח לחלוטין ביכולתו, יכזר לשחק אותו בקצב ובכחי טחון. אדם המאחד בקורבו את כוחי-ההחלטה שד ביפמארק, קוריהרוז שד מטרניך, ועורמת הנספך שד מאקיאווולי.

בלוח-ההשחמת של המישחק הזה ממלא הצריח הישי- ראלי תפקיד חיוני. הוא כלי חשוב ביותר. יתכן מאוד שקסינג'ר מחבב את הכלי הזה, ורוצה בטובתו.

אך אין ספק מיהו המישחק, ומיהו בלי בי מישחק.